

ככל שהאדם חי בהכרה ברורה יותר שהקב"ה הוא 'כל יכול', ה'נס' הופך אצלו לדבר רגיל וטבעי!!!

« אכן אתה קל מסתתר...!!! »

הרה"ק בעל תולדות יעקב יוסף זי"ע (ויקהל ג), כותב עוד נקודה של אמונה, שדרכו אפשר לזכות להמתקת הדינים. ומקדים לבאר מה שנאמר באמצע השירה את הפסוק אָמַר אוֹיֵב אֲרֹדֶף אֲשִׁיג אֲחַלֵּק שָׁלָל (שם ט), שלכאורה מקומו בתחילת סיפור הנס ולא באמצע.

ומקדים להביא מה ששמע מהבעש"ט הק' זי"ע, וז"ל: "שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות", עכ"ל.

ומוסיף להביא עוד ממרנא הבעש"ט זי"ע שזהו הטעם כאן שכתוב ה' אלפי"ן אמר אויב ארדוף אשיג אחלק, להורות שהכל היה מאלופו של עולם, אלא שהיה זה בהסתר.

ועפי"ז מבאר הטעם שנאמר פסוק זה באמצע השירה, כי זהו עיקר השבח והשירה, שבעודם בגלותם סברו שאמר אויב, ועכשיו הרגישו שלא היה זה אויב אלא אוהב, ומסיים בזה"ל: "וזה עצמות הגאולה, והוא בכל אדם ובכל זמן, והוא סוד גלות מצרים שיש בכל אדם ובכל זמן מן המצור קראתי יְהוָה (תהלים קיח, ה) בְּצַר הִרְחַבְתָּ לִי (תהלים ד, ב) שזהו הגאולה עצמו.

« איך יכול אדם לגרום שיקרה לו נס??? »

הנה הגמרא (כתובות טו): אומרת בזה"ל: "בכה רבן יוחנן בן זכאי ואמר, אשריכם ישראל, בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם. ובזמן שאין עושין רצונו של מקום, מוסרין ביד אומה שפלה. ולא ביד אומה שפלה, אלא ביד בהמתן של אומה שפלה".

ומפרש המהרש"א, כי כל אומה ואומה יש לה שר ומזל בשמים, משא"כ ישראל שאין להם שום מזל אלא הם חלק ה' ונחלתו, כמ"ש כי חֵלֶק ד' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל נַחֲלָתוֹ (דברים לב, ט), וע"כ, כשעושין רצונו, הם למעלה מכל האומות ושריהם, כמ"ש הַבֵּט נָא הַשְּׁמִימָה וּגו' (בראשית טו, ה) שדרשו חז"ל שהוציאת את אברהם החוצה למעלה מכל צבא השמים. אבל כשאין עושין רצונו כו', הקדוש ברוך הוא מסלק שכינתו מהם, והרי הם שפלים ונבזים מכל האומות שיש להם שר ומזל, ולישראל אין שר ומזל.

ומבואר כאן, שכשישראל עושין רצונו של מקום הרי הם מעל הטבע ואין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

ובאמת שהרמב"ן כותב להדיא שזהו דרך הנכונה והמעולה יותר, איך שצריכים להתנהג, וזהו לשון הרמב"ן בפ' בחקותי (כו, יא): "והכלל כי בהיות ישראל שלמים והם רבים, לא יתנהג ענינם בטבע כלל, לא בגופם ולא בארצם, לא בכללם ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחמם ומימם, ויסיר מחלה מקרבם, עד שלא יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל, כמו שאמר כי אָנִי ה' רִפְאֵךְ (שמות טו, כו). וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקרם עון שיחלו, לא ידרשו ברופאים, רק בנביאים וכו', אבל הדורש השם בנביא לא ידרוש

« איך יכול אדם לגרום שיקרה לו נס??? »

כתוב בפרשה ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויִסְעוּ (שמות יד, טו). והקשה האור החיים הק' בזה"ל: "וקשה, למול מי יצעק אם לא אל ה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה כדכתיב קראתי מַצָּרָה לִי (יונה ב, ג), מן המצור קראתי יְהוָה (תהלים קיח, ה)".

ומבאר האור החיים הק' בזה"ל: "אכן יתבאר הענין על פי מאמרם ז"ל (שמו"ר כא, ז), שישראל היו נתונים בדין, מה אלו עובדי עבודה זרה אף אלו עובדי עבודה זרה, ודבר ידוע הוא כי כח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה, יוסיפו כח במדת הרחמים, ולהפך בר מינן ימעיטו הכח, והוא אומרו צוֹר יִלְדָּךְ תִּשִׁי (דברים לב, יח; ע"י ספרי האזינו ש"ט)."

"והנה, לצד שראה אל עליון כי ישראל קטרגה עליהם מדת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל, אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם כנוזר, אשר על כן אמר למשה תשובה נצחת 'מה תצעק אלי', פירוש כי אין הדבר תלוי ביד, הגם שאני חפץ עשות נס, כיון שהם אינם ראויים מדת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת".

"ואמר אליו דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פירוש, זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים, דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ויתעצמו באמונה בכל לבם, ויִסְעוּ אל הים קדם שיחלק, על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים. וְאִתָּה הָרֶם אֶת מִטְּךָ, פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים, כי גדול הבטחון והאמונה הלו להכריעם לטובה, ותמצא שכן היה", עכ"ד הק'.

וכן איתא במדרש (שמו"ר כ"א ח), "אמר הקב"ה כדאי היא האמונה שהאמינו בי ישראל שאקרע להם את הים".

נמצינו למדים כי כל הנס של קריעת ים סוף לא היה אלא בזכות האמונה והבטחון, כי גדול כח האמונה לשדד כל מערכות הטבע, והכל תלוי באמונה.

עד"ז מבאר הרה"ק בעל האורח לחיים מזלאטשוב זי"ע, עה"פ כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שָׁמְתִי בַּמִּצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֵיךְ כִּי אָנִי ה' רִפְאֵךְ (שמות טו, כו), שלכאורה היה די באמרו 'כי אני רופאך', שפשיטא הוא שהכוונה אל השי"ת שהוא רופא כל בשר, ומדוע הוצרך לומר 'כי אני ה' רופאך'.

ומבאר בזה"ל: "ונראה הכתוב מלמדנו שבאם שיש לאדם איזה צער ח"ו, אם יחשוב הלא הכל מאת השי"ת כי הוא המשגיח ומנהיג את כל העולמות כולם עליונים ותחתונים כרצונו וחפצו, ומסתמא זו הוא טובה גדולה לו כדרכו להיטיב, ובהחשבו זאת תיכף יבטל הצער ההוא".

"עפי"ז י"ל דהכי קאמר קרא, אם תדע כי אני ה', כלומר, שהכל הוא ממני, ה', המורה על רחמנות וטובה גדולה, אזי מחשבה זו עצמה היא רופאך, שיתבטל כל הצער והחולי, וכל המחלה אשר שמתני במצרים מחמת חסרון האמונה שהיה בהם, לא אשים עליך, מאחר שיהיה לך אמונה שלימה כי אני ה'", עכ"ל.

גדולים (אחד מהם הוא המעשה המפורסמת שגרם לחומץ לדלוק כשמן) ובכולם לא מזכירה הגמ' כלל שיש עליו איזה טענה במה שגרם בהם להטריח את הקב"ה.

ותי' ברעיון נפלא ויסודית מאד, דהנה השריש לנו הרמב"ן (בסוף פרשת בא) שאין דבר כזה 'טבע' כלל ונס וטבע הם אותו דבר, ובלשונו המתוק של החזון איש ז"ל (איגרות ח"א לה) "כי מה שאנו קורין 'טבע', המכוון בזה רצון היותר מתמיד של המהווה כל הויות", ר"ל, שכל ההבדל בין נס לטבע, זהו בתדירות ההנהגה המסוימת ההיא, שהנהגת ה'טבע' שולט ברוב מן הזמן, והנהגה נסית שולטת רק לעתים רחוקות.

ועפ"ז אפ"ל, שאצל מי שחי באמת בדרגה של אמונה חושית כזאת שאין שום חילוק בין נס לטבע, כי הוא חי בהכרה פנימית מתמדת שהכל - הטבע כמו הנס - הוא רק ממציאותו והויותו של הקב"ה, לגביו אפשר לומר שאין שום איסור לסמוך ולהשתמש בנס, ואין זה נחשב כמו ש'מטריח' את קונו כביכול, כשם שאין טענה עליו כשסומך על הקב"ה בעניני טבע, וזו היתה דרגתו של רבי חנינא בן דוסא.

והענין מתבאר היטב ג"כ בספר **משנת רבי אהרן**, וז"ל: "מצינו ענינים של שינוי הטבע ומופתים גדולים אצל גדולי עולם, כמו ר' חנינא בן דוסא ורבי פינחס בן יאיר וכיו"ב, שמן השמים התנהגו אתם בנסים וגם הם ברצונם עשו, וכמו שנעשו מופתים גדולים לאין שיעור אצל הגר"א זצוק"ל, בלא כוונה כלל מצדו, אך פשוט דלפי גודל קדושתם לאין שיעור זהו באמת טבעיות ההנהגה אתם, דהנהגתם היתה למעלה מן הטבע משום דהם בעצמם היו למעלה מן הטבע ולמעלה מן הכל".

וכן אמרו **בחולין** (ז): גבי רבי פינחס בן יאיר כמה נפיש גברא ממשה ושייתין רבוון (-כמה גדול האדם ממשה ושש מאות אלף יוצאי מצרים). וכך היתה הכרתם הפשוט בכך שהוא טבע הדברים אצלם, וכמו שאמר ר' חנינא בן דוסא מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידליק, משא"כ מי שאינו בדרגה זו והנהגתו היא לפי הסדר הקבע, אף שהיא גדול כ"כ שיכול לשנות הסדרים אבל זה נחשב כטירחא, וזהו תביעה וגם נענשים עבודה", עכ"ד.

היוצא לנו מכל זה, שהכל תלוי בדרגת הבטחון של האדם, שככל שהאדם נמצא במדרגה גדולה יותר, אזי מותר לו לסמוך יותר ויותר על דברים שאצל אחרים נתפס כנס או קרוב לנס, ואדרבה, אצל אדם כזה ככל שישתדל ויעשה פעולות גשמיות יותר ממדרגתו ודביקתו בה, אזי כפגם גדול ייחשב לו.

וכן אמר **רבי זונדל מסאלאנט** זצ"ל: הלא צריכים לעסוק בהשתדלות רק מפני שאין אנו ראויים שיתנהג עמנו השי"ת בנסים גלויים, וע"כ אנו מחוייבים לעשות באופן אשר ההשפעה היורדות לנו יהא אפשר לתלותה באיזה סיבה, (והרוצה לטעות שהוא דרך הטבע יבא ויטעה), ואם ע"י ההשתדלות אף היותר קטנה היה כבר מקום לטעות שהוא הגורם הטבעי להתוצאה המיוחלת, אזי בזה כבר יצאנו ידי חובתנו בהשתדלות. ועל עצמו אמר, אני קונה שטר ההגרלה ובוזה אני יוצא ידי חובת ההשתדלות, כי הרי אם אזכה בגורל אפשר לתלותו בדרך הטבע.

ועפ"ז אפשר להבין את נוסחת תפילת שמו"ע לכל הבוטחים בשמן **באמת'**, כי כמו שנתבאר, גם בקרב אלו שיש להם אמונה ובטחון ישנם הרבה דרגות, והדרגה הגבוהה ביותר היא, מי שבוטח ומאמין כ"כ בהקב"ה עד שאפ"י ההשתדלות הקלה ביותר נחשב אצלו כפעולה מיותרת. וכנגדם אנו מתפללים ומבקשים, שישים חלקנו בין אלו הצדיקים, שנזכה להתעלות לדרגות רמות כאלו בדביקות בהשי"ת. ושלעולם לא נבוש כי כך בטחנו, כלומר, שלא נצטרך ליבוש מזה שנשארנו לעולם בדרגה נמוכה של בטחון, אלא שנזכה להתעלות למדרגות האלו של הבוטחים בך באמת.

ברופאים, ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם, אחר שהבטיח וברך את לחמך ואת מימך ויהסרתי מן חמך (שם כג, כה), והרופאים אין מעשיהם רק על המאכל והמשקה להזהיר ממנו ולצוות עליו, וכך אמרו (ברכות סד) כל עשרין ותרתין שנין דמלך רבה, רב יוסף אפילו אומנא לביתה לא קרא וכו'."

וזהו היא כוננתם באמרם ורפא ורפא (שם כא, יט) מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת השם שחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר שכבר נהגו". ע"כ לשון הרמב"ן.

ובאמת אדם שחי שהכל אצלו נס, אפילו הדרך הטבע, ואין חילוק אצלו בין דרך הטבע או למעלה מדרך הטבע, ממילא הקב"ה מתנהג עמו גם כן למעלה מדרך הטבע, במידה שאדם מודד מודדין לו.

כמו שכתוב בספה"ק **קדושת לוי** שביאר ופירט יותר, איך צריך להיראות האמונה הזו. על הפסוק **נורָא תְהִלַּת עֲשֵׂה פְלֶא** (שם טו, יא), כתוב כי הזקוק לנס, עצתו שיאמין בהקב"ה שהוא בעל היכולת, ואין אצלו שום הפרש בין ההנהגה בדרך הטבע להנהגה מחוץ לדרך הטבע, ורק בעיני האדם נחשב לפלא ולנס כשהקב"ה עושה דבר מעל דרך הטבע, וע"י אמונה זו יזכה לישועה הנצרכת לו.

ולחיבת הקודש נביא את לשונו בהרחבה, וז"ל: "...שצריך האדם הנצרך אל הנס מהבורא ב"ה, לקבוע במחשבתו שאין זה בדרך נס, רק בחפץ הבורא תלוי הכל, שהוא בעל היכולת ורב העלילה, קטן וגדול אצלו שוין, ואם כך מחזיק בטחונו ואמונתו בהשי"ת ב"ה, כשהוא נצרך לשום דבר יהיה מה שיהיה, אזי עושין לו ומסייעין לו."

רק שצריך הבעל נס שלא יהיה מכיר בניסו, ולא יחשוב בדעתו זה לנס בשינוי טבע, רק שהוא דרך הטבע שהקב"ה יכול לעשות נס, כי מי שהוא חכם, אין בעיניו הפרש כלל בין מי שאמר לשמן וידליק או יאמר לחומץ וידליק (תענית כה), או שהים יהיה סוער או הולך כדרכו, ואצל השי"ת כל הניסים הם פשוטים אצלו, ואם כן אין זה טירחא כלל להשי"ת לעשות נס, רק העיקר הוודיה להשי"ת, שבשביל ישראל משנה הטבע, כי בכל עת הים הולך וסוער וזה היום בקע הים, עכ"ל. (ע"ש עוד בהרחבה).

« האם באמת מותר לסמוך שיקרה לו נס? »

הנה, חז"ל מספרים במסכת **תענית** (כד). מעשה דלהלן: "יומא חד, הוו אגרי ליה אגרי בדברא (-יום אחד, היו לו לרבי יוסי פועלים שכירי יום בשדהו), נגה להו (-החשיך להם היום), ועדיין לא אייתי להו ריפתא (-לא הביא להם רבי יוסי פת לאכול), אמרו ליה לבריה (-אמרו הפועלים לבנו של רבי יוסי, שהיה עמם בשדה): כפנינן (-אנו רעבים), הוו יתבי תותי תאינתא (-באותה העת היו כולם יושבים תחת תאנה), שלא היו בה פירות, (-לפי שלא היתה זו עונתן), אמר (-בנו של רבי יוסי): תאנה תאנה! הוציאי פירותיך, ויאכלו פועלי אבא, אפיקו (- הוציאה התאנה פירותיה), ואכלו מהן הפועלים."

"אדהכי והכי - אתא אבוה (-בינתיים - הגיע האב, רבי יוסי), וכו', אמר להו: מהיכא, (-מהיכן הביא לכם לאכול), אמרו: הכי והכי הוה מעשה (-כך וכך היה מעשה), אמר לו רבי יוסי לבנו: בני, אתה הטרחת את קונך (-את הקדוש ברוך הוא, קונה שמים וארץ) להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה, יאסף שלא בזמנו (-ענשך יהיה שאתה תיאסף מן הארץ ותמות שלא בזמנך)", ע"כ דברי הגמ'.

והק' הגרמ"ה הירש שליט"א (ר"י סלבודקה), הרי בסמוך שם (כה). מביאה הגמ' כמה עובדות אודות רבי חנינא בן דוסא, שעשה נסים